

Østfoldforskning – Forskning innenfor energi og miljø i relasjon til energihandel

Presentasjon 27. januar 2009

Ole Jørgen Hanssen

Direktør

Østfoldforskning

– en god investering for Østfold!

- Investert kapital over 18 år ca. 6 mill. kroner eller 0,3 mill. per år
- Hentet inn ca. 350 mill i FoU-midler til prosjekter utført i Østfold
- Av disse er ca. 120 mill. knyttet til prosjekter i Østfold-virksomheter
- Rekruttert over 130 medarbeidere med høyere utdannelse til Østfold – av disse er ca. 20 i dag fortsatt ansatt i Østfoldforskning, mens resten har gått over i andre stillinger i privat og offentlig sektor
- Østfoldforskning har vært en betydelig utviklingsagent nasjonalt og internasjonalt innenfor forebyggende miljøvern, regionalt innenfor IKT-næring i Halden og innenfor Værste-området

Visjon for Østfoldforskning

Kunnskap for
bærekraftig innovasjon

Virksomhetsidè: Østfoldforskning skal

- *Utvikle ny kunnskap og premisser for et mer innovativt og bærekraftig samfunn.*
- *Tilrettelegge og organisere FoU- virksomhet regionalt og nasjonalt innenfor prioriterte områder*

Østfoldforskning – en nettverksorganisasjon

- Del av regionale FoU-systemet i Norge (FOKUS) med 12 institusjoner og ca. 300 årsverk
- Del av det regionale FoU-systemet i Østfold, sammen med Høgskolen i Østfold, IFE og Universitetet for Miljø og Biovitenskap
- Internasjonale FoU-nettverk – Skagerrak-nettverk Østfold, Göteborg, Lund, København, Aalborg, Karlstad

Østfoldforskning AS - eierstruktur

- Ideelt Aksjeselskap der det i vedtektene er fastlagt at selskapet ikke betaler utbytte
- Aksjonærer fra september 2007:
  - Østfold Fylkeskommune (1,0 mill)
  - Østfold Energi (0,5 mill)
  - Fredrikstad Kommune (0,5 mill)
  - Indre Østfold Regionråd (0,25 mill)
  - Sarpsborg Kommune (0,1 mill)
  - COWI (0,15 mill)
  - Ansatte ANS (0,25 mill)

- To forskningsgrupper
  - Forebyggende miljø
  - Virksomhets- og næringsutvikling
- 21 ansatte (5 PhD kandidater, 2 (3) med dr.grad)
- Tverrfaglig sammensatt stab (sivilingeniører, sosiologer, designere)
- 7 nyansatte siden sommeren 2006

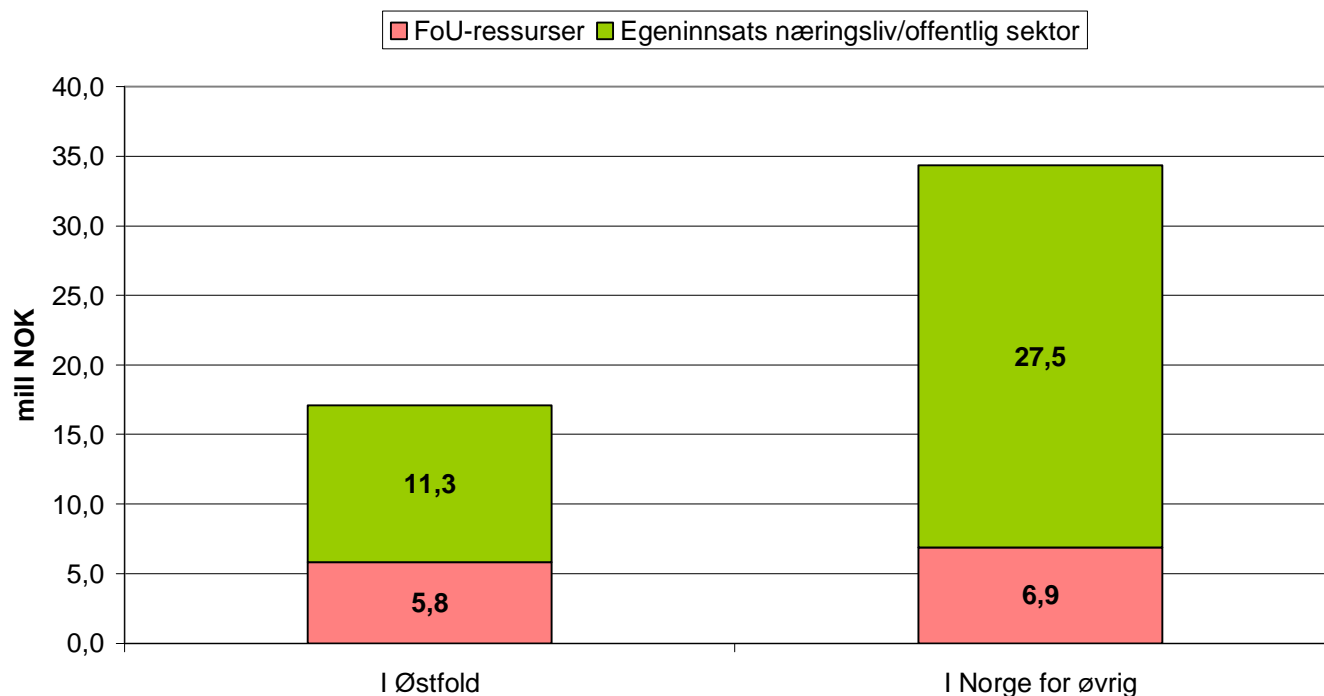
- Forebyggende miljøforskning
  - Optimal emballering og næringsmidler
  - Energi- og avfallsressurser
  - Bygg, energibruk og tjenesteproduksjon
- Virksomhets- og næringsutvikling
  - Innovasjon i industrielle virksomheter
  - Forretningsutvikling i opplevelsesbasert næring
  - Innovasjon og fornyelse i offentlig sektor

Økonomisk status

- Ca. 23 mill i omsetning i 2008
- Positivt driftsresultat i 2006, 2007 (og 2008?)
- 10% av inntekter som basisbevilgning – 90% som prosjektinntekter
- 70% næringslivsbasert, 30% offentlig virksomhet
- 70% forskningsrådsfinansiert
- Regionale (30%) , nasjonale (60%) og internasjonale prosjekter (10%)

Ca. 60% av omsetningen fra Brukerstyrte prosjekter – utløser stor FoU-innsats i bedriftene

Regnskapsoversikt 2008 -
Brukerstyrte prosjekter der Østfoldforskning er prosjektleder

Forebyggende miljø – Eksempler på prosjekter knyttet til energi- og avfallsressurser

- E6 som biogassvei – Renergi-prosjekt
- Miljøvurdering av bioenergi i Norge for NVE
- Evaluering av virkemidler for å fremme biodrivstoff nasjonalt og internasjonalt
- SNAB – kartlegging av og strategier for behandling av våtorganisk avfall i Østfold og Västre Götaland
- Miljødeklarering av elektrisitet fra Statkraft
- Klimaregnskap for Borregaards produkter
- Klimakalkulator for Fortum
- Miljødokumentasjon knyttet til CO2 deponering fra gasskraftverk
- Klimaregnskap for avfallsbehandling i Norge
- Potensialstudie for biogass i Norge for Enova
- VRI Østfold – Fornybar energi, energihandel og miljø og gjenvinning
- Energihandel og miljø 2020 – Renergi-prosjekt

Metodikk og kompetanse

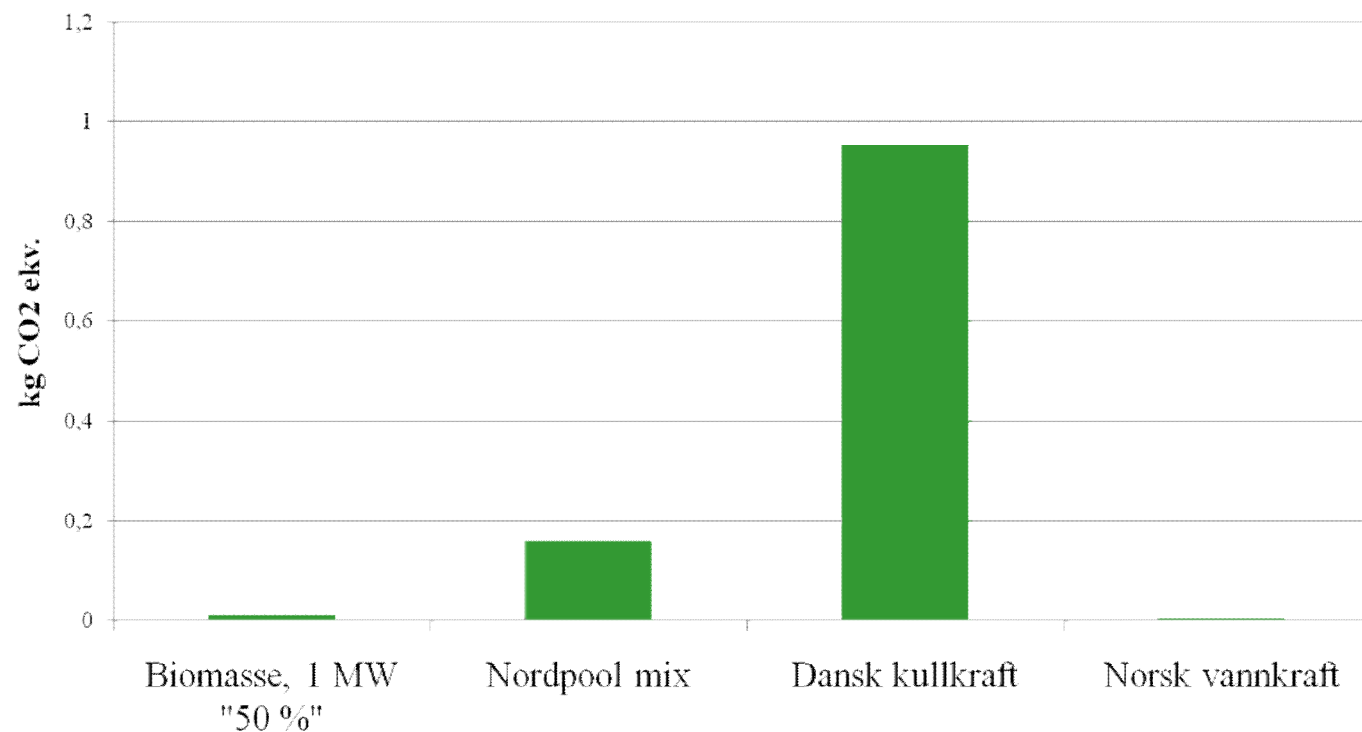
- Livsløpsanalyser (LCA) og systemanalyser
  - Vurdering av miljø- og ressursforhold i forhold til produktenes eller systemenes funksjonalitet
  - Ofte i kombinasjon med bedriftsøkonomi eller samfunnsøkonomi
- Analyse, dokumentasjon og utvikling av løsninger med høyere miljø- og ressurseffektivitet for
  - Enkeltbedrifter
  - Produkter med tilhørende verdikjeder
  - Nettverk av bedrifter og virksomheter
- **Ø Helhetlig perspektiv (livssyklusperspektiv)**

Prosjekt: *LCA av kraft-varmeproduksjon basert på biomasse – prosjekt for NVE*

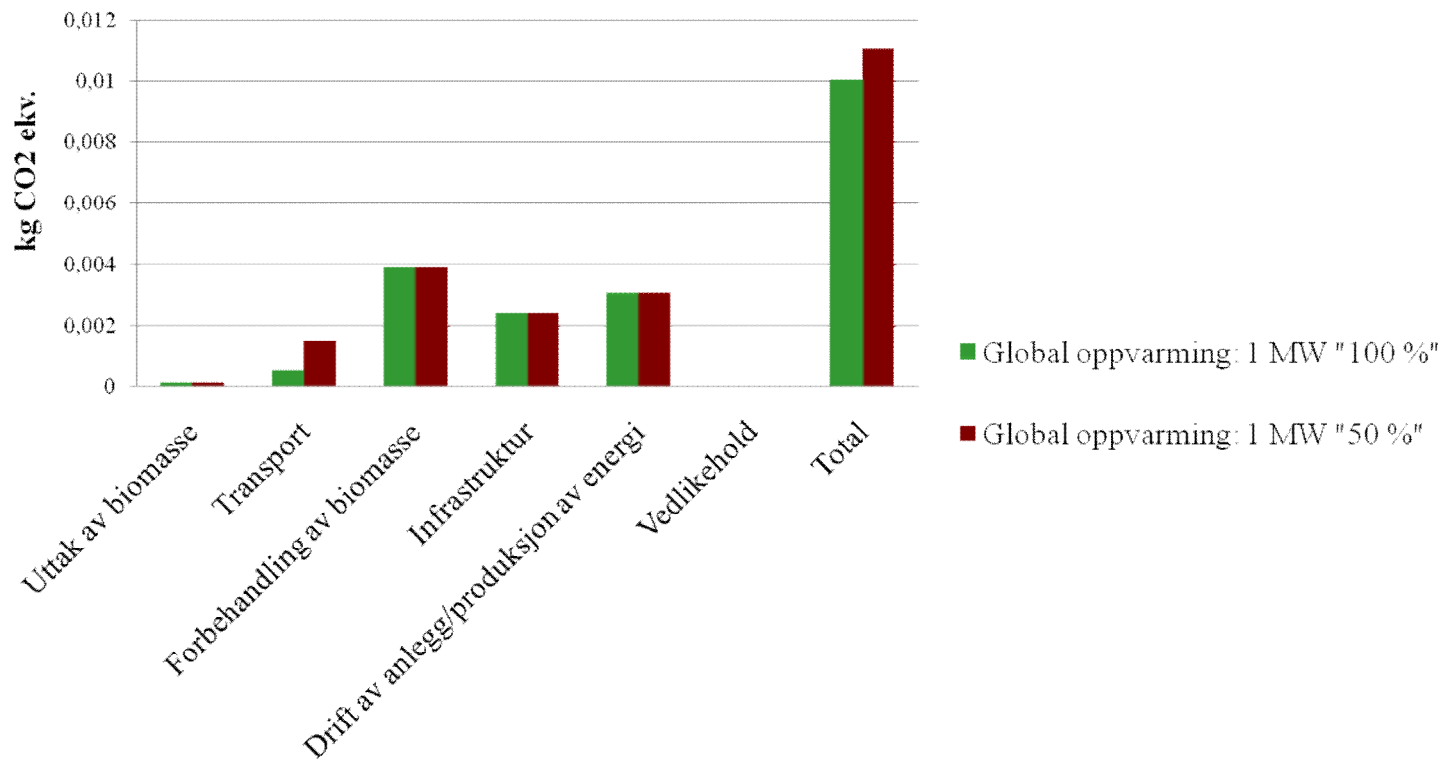
Mål:

- Gjennomføre livsløpsanalyser for å få frem miljøbelastningene fra kraft- og varmeproduksjon for ulike størrelser og typer av bioenergianlegg.
  - Både nasjonale og importerte biomasseressurser inngår i analysene.
- Ø Resultatene skal benyttes som grunnlag for arbeidet med å få frem miljøkostnader for produksjon og bruk av bioenergi.

Sammenligning av ulike elektrisitetsproduksjon – Klimagassutslipp per kWh

Klimagassutslipp per kWh gjennom verdikjeden

**Klimaregnskap for
produkt frå
Borregaard.**

**Fase 1: Cellulose, etanol,
lignin og vanillin.**

**Ingunn Saur Modahl
Hanne Lerche Raadal**

Østfoldforskning AS
Fredrikstad, Mars 2008
OR 06.08

Climate footprint of products from Borregaard, Sarpsborg

Ingunn Saur Modahl
Hanne Lerche Raadal
Ole Jørgen Hanssen
Østfold Research, Fredrikstad

Borregaard

Hjem Kontakt oss Nettstedkart Konsern-nettsteder Språk Søk

Borregaard

Om oss

Presserom

- Nyhetsarkiv
- Illustrasjoner
- Logo
- Tall og fakta
- Kontakter
- Arrangementer
- Abonnerer på nyheter
- Orkla Bulletin

Jobb hos oss

Miljø og samfunn

Produkter

Borregaard
Postboks 162
1701 Sarpsborg

Tel. 69 11 80 00
Fax. 69 11 87 70

E-post Borregaard

Login

Setter opp klimaregnskap

Borregaard har engasjert Østfoldforskning for å analysere klimabelastningen for de viktigste produktene fra virksomheten.

Alle elementene i produksjonen, som råvarer og energiforbruk, er tatt med i klimaregnskapene. Det er naturlig nok varmeenergiforbruket som står for størstedelen av klimabelastningene.

Direktør for innkjøp og strategisk forsyning, Tuva Barnholt, er ansvarlig for prosjektet i Borregaard.

- Prosjektet skal dokumentere og verifisere at Borregaards bioraffinerikonsept er bærekraftig og at våre produkter er gode klima- og miljømessige alternativer til oljebaserte produkter, understreker Barnholt.

I markedet er det en økende oppmerksomhet knyttet til produktenes klimabelastning i hele verdikjeden. I denne sammenhengen blir Østfoldforskningens rapport verdifull for Borregaard.

- Vi har allerede fått en kontrakt basert på at vi har kunnet dokumentere et gunstig klimaregnskap, avslutter Tuva Barnholt.

[Printversjon >>](#)

Tilbake

Bygger videre på verdens mest avanserte bioraffineri
Intervju med adm. dir. Per Sørle
[Les mer...](#)

Borregaards strategi for varmeenergi: Ulike krav – samstemt svar
Av tekn. dir. Tuva Barnholt
[Les mer...](#)

Savner helhetlig industripolitikk
Intervju med adm. dir. Per Sørle
[Les mer...](#)

Sør-Afrikas industriminister: Slike investeringer ønsker vi!
[Les mer...](#)

Orklas kvartalsrapporter

2. kvartal 2008: Solid kvartal under krevende rammebetingelser

Orklas driftsresultat (EBITA) endte i 2. kvartal på 1.230 mill. kroner, mot 1.194 mill. kr samme kvartal i fjor. For Orkla Brands fortsatte den positive resultatutviklingen, og til tross for volumnedgang leverte Sapa et tilfredsstillende resultat. Aksjeporteføljen slo den nordiske indeksen, men i et svakt finansmarked var avkastningen negativ.

Internet 100 %

Environmental Declaration ISO 14025

Statkraft
Vannkraft fra
Trollheim kraftverk

EPD

Næringslivets Stiftelse for Miljødeklarasjoner, epd-norge.no

NEPD nr.: 010 N
er verifisert og godkjent i tråd med ISO14025, § 8.1.4

Bjørn Sørensen
Gyldig til 01.10.10

Verifikasjon av data:
Uavhengig verifikasjon av data og annen
miljøinformasjon i deklarasjonen er foretatt av
Tommy Johnsen i tråd med ISO 14025 § 8.1.3

Tommy Johnsen

Deklarasjonen er
utarbeidet av:
Cecilia Askham, STD A5

PCR: Produktspesifikke regler (PCR) for
elektrisitetproduksjon (beringsrask (4)). PCRen er under
revisjon/utarbeidelse med bakgrunn i ferdigstilling av ISO
14025 og erfaring fra EPD-arbeidet som er gjort i de senere år.

Informasjon om produsent: Trollheim Kraftverk, Statkraft Energi AS, Norge

Organisasjonsnummer: 987 059 729
EMAS/ EN - ISO 14001 Certificate No: 2001 - OSL - SYMI - 8126
Produksjonssted, Trollheim, Norge

Informasjon om produktet:

Deklært enhet: 1 kWh elektrisitet produsert i Trollheim Kraftverk. Miljøpåvirkninger fra materialer som er
brukt i konstruksjon av kraftverket: er fordelt på produksjonsvolum over 60 år og 100 år.
("Metodiske beslutninger" på side 4), med utgangspunkt i produksjonen i 1997-2006.
Denne miljødeklarasjonen inkluderer livsløpet (inkl. konstruksjon, drift og vedlikehold av
anlegget) for produktet fram til elektrisitet er levert til nettet.

Analyseomfang:

Årstall for studien:

Antall markedsområde:

Kontaktperson:

2007,

Europa

Kontaktperson: Trond Espen Høeg, tlf 99 713 317, e-post: trond.espen.hoeg@statkraft.com

Produktspesifikasjon

Produktet er 1 kWh elektrisitet produsert i Trollheim kraftverket. Tabellen viser relevante nøkkeltall for kraftverket.

Tabell 1. Nøkkeltall for Trollheim kraftverk

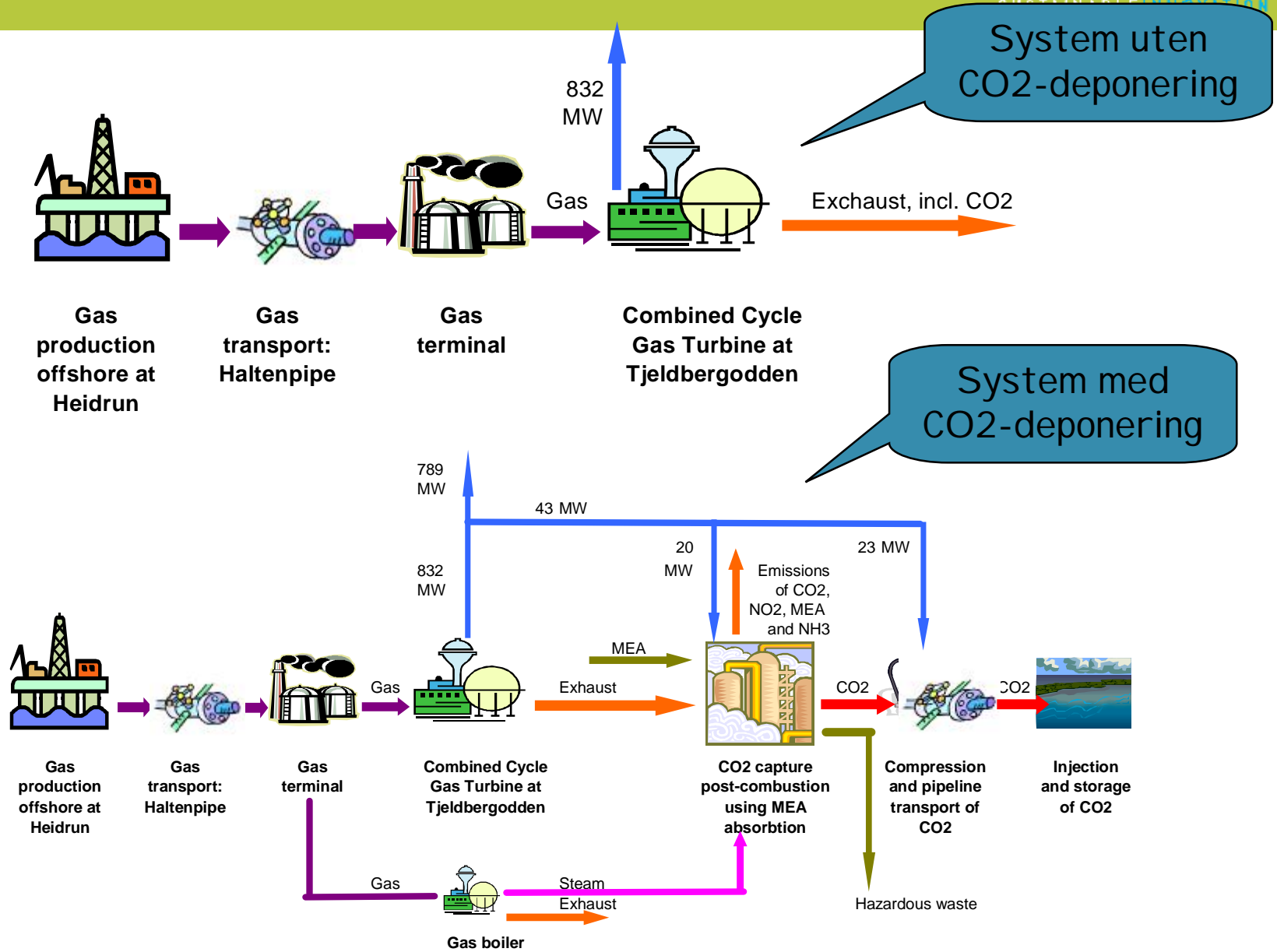
Parameter	Enheter	Verdier	Parameter	Enheter	Verdier
Nettkapasitet	kV	512	Effekt	MW	30
Deriverte: Fyllings- og Cylind	m ³ l/s	384	Virkningsgrad	%	94
Generatoreffekt	MW	130	Spenningsprodukt	kV	14
Stasjonsområde	m ²	365	Elektrifisering		
Årsprodukt		1			
Organisasjonell årsprodukt (inkl. løst)	lager	6102			
Organisasjonell årsprodukt (1997-2006)	GWh	808,27			

Miljødeklarasjon av et
helt vannkraftanlegg for
Statkraft

Prosjekt: *LCA av CO₂-deponering for StatoilHydro*

Mål:

- Dokumentere miljø- og ressurseffektivitet for gasskraftverk på Tjeldbergodden med og uten CO₂-deponering.
- Vurdere mulige kjemikalier for bruk i CO₂-rensprosessen i forhold til nye krav som kommer som resultat av REACH-direktivet (EU).
- Beregne miljøbelastningene for produksjon av 1 TWh elektrisitet fra naturgass med og uten CO₂-deponering

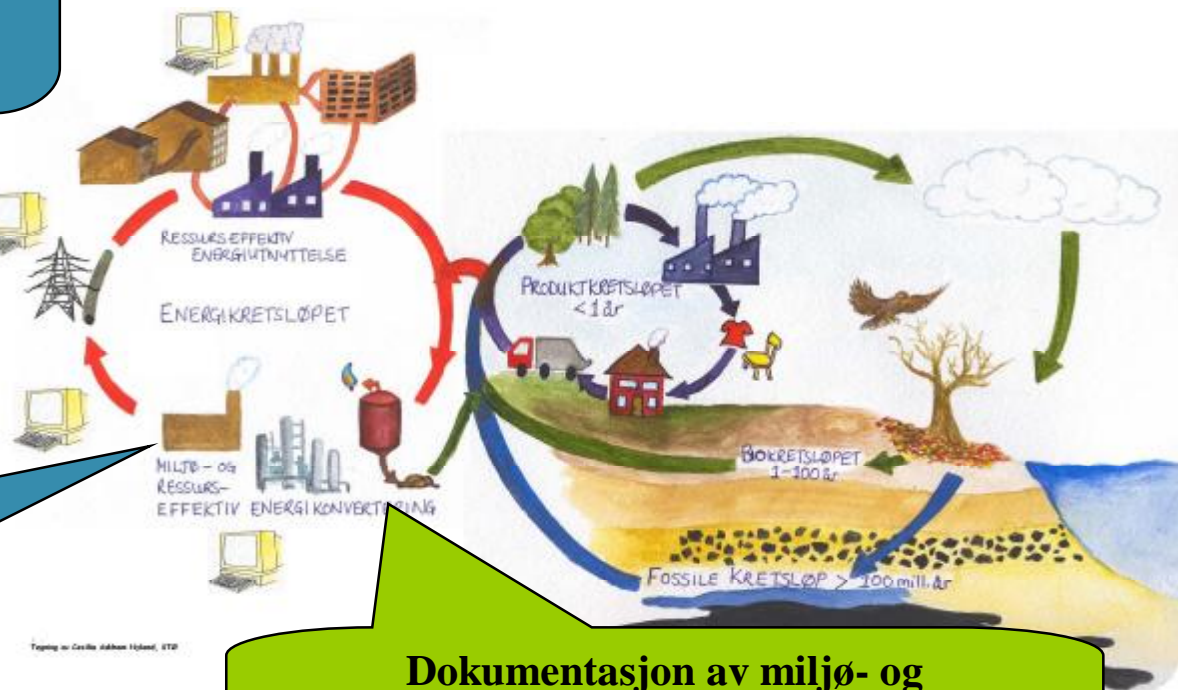
System uten CO2-deponering

System med CO2-deponering

Østfoldforskningens kompetanse er komplementær til kompetansen i Halden Centre of Expertise og støtter opp under NCE-initiativ

IKT portefølje-
forvaltning og
omsetning av
energitjenester

IKT
miljødata
energi-
tjenester

Dokumentasjon av miljø- og
ressurseffektivitet for energisystemer